

ИЗПЪЛНЕН ДЪЛГ

Маруся Костова:

След като откриването на паметната плоча в с. Дропла (16 ноември) вече е отминало и първите отзвучи в пресата са вече отразени, помолих кметът на с. Дропла, Денчо Попов, и Мария Добрева, председател на фондация „Вигория“, която е съдействала страна при реализиране на мемориалния знак на почит към жертвите на румънските репресии по време на Първата световна война, да кажат нещо допълнително към това, което вече се писа, нещо от „кухнята“ на събитието и тяхното мнение за подготовката и тържеството.

Мария Добрева:

Ако трябва да се даде най-кратко определение на това, което се случи в с. Дропла на 16 ноември, това е ИЗПЪЛНЕН ДЪЛГ.

Краят на Първата световна война бележи и краят на несправедливото задържане на мирно население от румънските власти през 1916-1918 г. Неимоверно трудните условия за преживяване, са причина за сравнително краткия период на задържането около две трети от „откараните“ да останат заровени в далечни земи, без гроб. И от тогава –сто години. Сто години, които бият като камбанен звън в сърцата на наследниците на тези мъченици. И в Добруджа се породи един феномен – една идея, която дойде не от държавата и представляващите я официалните власти, а от хората, от народа – наследници, историци, краеведи, музейни работници, арендатори, жители на селища, които вложиха усилия, средства, време и сърце, да не се прекъсне нишката на живата памет на поколенията за невинните жертви

във войната, които не са били войници, а мирно население. Тези знаци на синовна признателност и почит – мемориални плочи и мемориални комплекси, са около 24 на брой в границите на българска Добруджа. През 2000-та година излиза от печат една книга – „Кървавата бразда на Добруджа“ на Радостин Мирков, с автентични спомени на завърна ли се „отвлечени“. Една книга, която наследниците на откараните с вълнение разгръщаха страниците на публикувания „Мартиролог“, със списъци на откараните. Той за съжаление не е пълен, но тези, които откриваха

своите близки в списъците вече свързваха това, което откъслечно са чували от свои близки за събитията около 1916-1918 г. Будната съвест на днешните добруджанци е в основата на тези вече реализирани мемориални знаци на почит към

жертвите на репресии-те. Сред тях особено се откроява Мемориалната градина „Неовършаният харман“ в с. Житен, дело на много хора, но с безспорно огромният ангажимент за реализирането му на инж. Гено Генов.

На 16 ноември 2018 г., петък, денят на Св.Апостол и Евангелист Матей, в 11.00 ч. Величка Бонева заби камбаната на църквата в с. Дропла. Това бе началото на тържеството по откриване на паметната плоча „В ПАМЕТ НА ДОБРУДЖАНЦИ, ЖЕРТВИ НА РУМЪНСКИТЕ РЕПРЕСИИ ПО ВРЕМЕ НА ПЪРВАТА СВЕТОВНА ВОЙНА“. Кметът, Денчо Попов, разтопи атмосферата на спусналия се студ и първи сняг над добруджанското село с топлия поздрав „Добър ден“. Веднага получи отговор от насъбралото се множество „Добър ден“. Един непланиран предварително в сценария момент, но той внесе съпричастност между организатори и присъстващи на тържеството. После се продължи – „Уважаеми

гости...“ и т.н. Официалните гости са изброени в публикувани вече статии, но аз искам да спомена за хора, които не очаквах, но ме изненадаха приятно с присъствието си. На това откриване видях моя съученичка от химическия техникум във Варна. Беше затрогващо това внимание – в студения есенен ден, тя и синът ѝ, който е правнук по бащина линия на откаран, дойдоха да почетат паметта на жертвите. Дойде със съпругът си и д-р Мария Пейчева, с която пътувах на 14 ноември вечерта с влака за Добрич. Докато пътувахме, ѝ разказах за какво отивам в с. Дропла. Тя се трогна от идеята, да се почете паметта на репресирените, и от поканата. Виждайки снежинките сутринта, си мислех със свито сърце, че много хора ще се откажат да дойдат. Но д-р Пейчева дойде и нейната топлия прегръдка, ме подсети че добруджанци са невероятно трудолюбиви, но и сърдечни и отзивчиви хора. Наближавайки 11.00 ч., времето на откриването, групата от поканени, жители на с. Дропла, наследници на жертвите и добруджанци от областта, ставаше все по-многобройна – въпреки студа и прехвърчащите снежинки. Въпреки тежестта на годините дойде и Агафия Радева (на 84 г.) и Гаврил Димитров (на 85 г.), внуци на репресирани. Не гусаща студа и двама свещеника – отец Величко (от Добрич) и отец Василий (от Каварна), които извършиха осветяването на паметната плоча без да бързат, според ритуала. Защото записаните на плочата, 89 добруджанци, са чакали 100 години този момент. Влизайки в Читалището, във входното антре, присъстващите преминаха по червения килим, който член на Инициативния комитет – Блага Кирилова, донесен от къщи. Това също е шрих към отговорността на хората от селото, както и приготвените двете огромни погачи от Стефка Димитрова (читалищен секретар) и Стела Илиева, и изпълнението на част от певческа група „Ален божур“ (Радка Бербенкова, Сте-

ла Илиева, Михаилка Маринова, Деспина Вълчева, Божанка Георгиева и Минка Георгиева) с ръководител Величка Милева. В залата ни грабна топлината атмосфера на изпълнението на най-малките участници в тържествената програма – децата от детската градина „Добруджанче“, под ръководството на учителките г-жа Велика Димитрова и г-жа Недка Митева.

Словото на доц. д-р Благоев Нягулов от Института за исторически изследвания към БАН, София, се попиваше с интерес от присъстващите, защото това бе изказване на човек, който в дълбочина познава темата.

Хората от Добруджа винаги са ме възхищавали. Това се случи и по повод на събитието в с. Дропла на 16 ноември. Въпреки, че от 40 години не живея постоянно на село, аз продължавам да нося родния си край в сърцето си, продължавам да ходя в селото и да поддържам връзка с роднини и приятели.

Денчо Попов: Като кмет на селото и председател на Инициативния комитет, знаех че ангажиментът е сериозен, но идеята беше толкова силна – отдаване на заслужена почит към репресираните добруджанци, че приех присърце задължението. Основна задача беше събирането на финансовите средства, защото те се събираха само от частни лица. И това е може един отличителен белег на нашата паметна плоча – тя е реализирана изцяло от дарения на наследници на репресираните, на членове на Инициативния комитет (ИК), на жители на с. Дропла. Първа дойде при мен в кметството Агафия Радева, бивша учителка. Тя не само дари една висока сума, бих казал, за нейната малка пенсия, но и въвлече и други дарители от нейния род – Антон Георгиев Петков, Илия Георгиев Петков и Стоил Йорданов Стоилов (90-годишен). И така с течение на времето списъкът на дарители-те растеше. Всички са записани в официален документ и получиха Удостоверения за дарение. При откриване на па-

метната плоча, трико-льорната лента бе прерязана от областният управител, Красимир Кирилов и зам.-кметът Димитрин Димитров, от Оба Балчик, а асистенти на тържествения момент бяха Гаврил Димитров и Анна Бер-

бенкова, като наследници на репресирани и заслужили деятели на общността на селото. Както събирането на финансовите средства, така и всички етапи по подготовка и провеж-

дане на тържеството по откриване на паметната плоча мина с активното участие както на членове на Инициативния комитет, така и на много хора от селото – председателя на Читалището Николай Маринов, Стефка Димитрова,

читалищен секретар, Величка Милева ръководител на певческата група към читалището, Христо Гаврилов и др. Деветдесетгодишният Христо Гаврилов имаше здравословен проблем и не дойде на тържеството, но прие някои от официалните гости в дома си и им подари автобиографичната си книга „По пътеките на спомените“. Като цяло подготовката и самото тържество по откриването на паметната плоча беше дело на много хора. Това беше

едно общо дело. Това бе усетено от гостите и отразено в медиите.

Специално искам да благодаря на г-н Радостин Мирков, авторът на книгата „Кървавата бразда на Добруджа“, който беше присъствал на откриването на много мемориални плочи и комплекси в Добруджа, имаше опит в провеждане на тези събития и се отзоваваше винаги при молба за съвет. Благодаря на г-н Свилен Неделчев и фирмата Траурен дом „Обелиск“, Варна, която изработи и монтира плочата с висок професионализъм. Благодарности и към г-н Георги Марчев от Балчик, наследник на репресиран, който допринесе значително със съдействието си.

Благодаря на всички – гости на тържеството, жители на с. Дропла, наследници на репресирани, за съпричастността към събитието, което ще се запази в историята на селото.

Б.Т.

IN MEMORIAM

*По брега, по който сянката ти все още броди!
Сбогом на приятеля Коста Ненов!*

Още през далечната 1996 г., когато каварненският поет и писател Коста Ненов издаде първата си книжка "Ние, Вие, Свой", скромните му спомоществатели получиха от него откровено пожелание за здраве, от което той самият имаше нужда, особено през последните две години. Желанието му бе изразено в „Оптимистичен преамбюл“: Не държа на това, на какво държа, държа на това: ДА ИЗДЪРЖА“. И издържа, за да му приложат следния надгробен надпис – Епитафия на журналист: Не го прекърши болка тежка – загина от печатна грешка.“

В нашия вестник, който тогава се наричаше „Морски телеграф“, винаги имаше място за Коста Неновите колегиални констатации: „Вестниците закъсняват, ала имаме кураж: щом за четене не стават, те са хубав амбалаж.“

Преди 20 години поетът, писателят, лоялният към Балчик каварналия, предвиди настоящото пръскане на рода, опустяването на българското село, замаяването на патриархалните нрави с нови „ценности“. „Блуден син“: Завръща се в родното село – за сватба или за опело.“ „Моминска орис“: „От зори до мрак, крак връз крак.“ „Български възход“: „Що ни е роботика -пъчим се с еротика.“ „Майсторска“:

„Ръцете на Сали Яшар немеят,/каруците му шарени не пеят – красота до болка не раздава – гевреци по битациите продава.“ „Нова приказка“: „Червена шапчица – без грешка: само шапчица – без дрешка.“ А съвременната Ева „Съблазни Исус – с божествен бюст.“ „История на брака“: „Без мерак се взели,/ по мерак-развели“; „Край на приказка“: ...И своите идеали те проспали.“ Това е неговият супер финал:

„Нищо не ни попречи/ в ония дни, разбери: будалите трупаха речи,/а умниците- пари!!!“

Коста Ненов имаше чувство за хумор и обичаше хората, които са хумористи по душа. За всички лакардии в Каварненско можеше да се научи от него, поднесено с морски привкус и много голяма доза уважение. Например, когато разказва за началния си учител, който знаел стихотворение за всеки повод, за всеки учебен предмет или дори – урок: „Когато учехме за водата, той рецитираше: „Нашият учител каза,/че водата е опасна:/ в нея хората се давят,/а железото рждявса.“ И отиваше от време на време, да си пийне нещо в пивницата, с приятели...“ А в пивницата друга лакардия: „Дай немска бира, като няма българска, нали няма да говоря с нея?“

„Очаквам най-хубавия миг,/ той ми е грижа:/ на моя остър език,/да те нанижа!“

Останаха доста словесни нанизии от Коста Ненов, които като нанизии от риба стигат от Каварна до Балчик. Все по брега, който обичаше да обхождаш и по който днес сянката ти се препъва в слюдените камъчета.

Маруся КОСТОВА